

Hani çocuk her yerde, her koşulda çocuktu?

Carnegie, Whitebread ve Smarties gibi ödülleriyle Avrupa çocuk ve gençlik edebiyatının önde gelen yazarlarından Gillian Cross, ilk kez Türkçede. Paranın değerini yitirdiği, yaşamın tek amacının yiyeceğe ulaşmak olduğu bir ülkeden kaçıp başka bir ülkeye sığınanların mücadelesini anlatan "Yarımdan Sonra"da, Matt ve Taco isimli iki kardeş, üvey babalarıyla birlikte Fransa'ya umut yolculuğuna çıkar. Geleceğin parlak gözükmediği acımasız bir dünyada yeşeren umutları ve yol kesen umutsuzlukları bir gencin gözünden anlatan roman, her yaşta okuru etkileyecek bir "insanlık durumu" anlatısı. İngiliz yazar, bu romanıyla savaşlarla karanlığa boğulan günümüz dünyasında sığınmacı olmanın anlamı, modern yaşamda paranın konumlandırıldığı yer gibi oldukça güncel konuları tartışma olanağı sunuyor ve gençleri umut üretmeye davet ediyor.

Halil TÜRKDEN

2013'ün haziran günlerinde, bir akşamüstü, Gezi Parkı çadırları arasındaki yemekhane kuyruğunda yaşları 7 ile 12 arasında değişen üç güzel yüz, kendi aralarında konuşmaya başlar. Merak edip yanı sıra sohbet, önce utanır, sıkılırlar kulak misafiri oluşundan, sonra en büyükleri konuşmalarının saklanması gerekmediğini adeta haykırır: "Siz hiç gitmeyin buradan, hep kalın. En azından karnımız doyuyor, zabıta bir şey yapamıyor."

Olayların öncesi ve sonrasında parkın asil sahipleri, orada çalışan, soluklanan çocuklar onlar. Onların isteğini yerine getiremedik, bir süre sonra cümbür cemaat küfür kıyamet atıldı o parktan. Ama haziranın son günlerinde "Gezi Parkı Çocukları" adıyla kurduğumuz küçük bir grupla yeniden onlara ulaşmaya çalıştık. Parkta beraber beslendiğimiz, barikatlarda birlikte direndiğimiz, "aman uzakta dursun" diyerek sakındığımız, çadırlarda kol kola şarkılar söyledığımız o çocukları bulmak istedik. Onlara kavurucu bir Taksim ikindisinde İstiklal Caddesi'nin ara sokaklarında denk geldik. Konuştukça, paylaştıkça ve yine şarkılar söylemeye kaldığımız yerden devam edince, yanı sıra oturanların Suriye iç savaşından kaçan Türkmen çocuklar olduğunu fark ettik. Biz sordukça onlar Suriye'deki konforlu yaşamlarından, oradaki ortasınıf hallerinden söz ettiler. Onlar sordukça, biz Gezi Parkı'ndan neden çıkmak zorunda kaldığımızı, oraya nasıl geldiğimizi anlatmak durumunda kaldık.

İlk görüştüğümüzde ürkek davranan çocuklar bizim de anlatmaya başladığımızı görünce açıldılar; onları yakalayıp kamyonetlerle şehir dışına, ormanlara bırakıp kaçan zabıta ve her sabah yakalayıp akşama dek çocuk

şubesinde tutan polisleri anlattılar ve sonra hep beraber ayağa kalkıp, "Bizim gitmemiz lazım, sohbet güzel ama mendilleri bitirmemiz gerek" diyerek işlerinin başına döndüler. Yaşları 7-12 arasında olan bu cesur yürekler savaş sonrası Türkiye'ye göçmek zorunda kalan ilk gruptu. Sonrası kitleler halinde devam etti. İstanbul'un, Türkiye'nin her sokağına o isimler yayıldı ve hayatta kalma mücadelesinin adı kimine göre mültecilik, kimine göre sığınmacılık oldu. Şimdi onlar her yerdeler, her trafik ışığında, her metro çıkışında, her kaldırımında...

Suriye için durmadan vicdan politikası yapanlar kendi işlerine gelen böl-

Gillian Cross, "Yarımdan Sonra" adlı kitabıyla Türkiye'deki okurlarıyla buluştu. Kitaptaki hikâye, Suriyeli çocukların hikâyesi gibi bölgesel ama dert öyle büyük, öyle evrensel ki...

gelerde ve koşullarda kamplar inşa etti, o kampların dışında yaşayan 1 milyonu aşkın insan halen görmezden geliyor. Vatandaşlık numaraları olmadığı için ne eğitim ne sağlıktan yararlanabiliyorlar. Hani çocuk her yerde, her koşulda çocuktu? Hani onların milliyeti, etnisitesi, dini olmazdı?

"KARA PAZARTESİ" DEN KALANLAR

Bu soruları yoğunlukla sorduğum günlerde Matt ve Taco adlı iki yeni karakterle tanıştım. Bazen iyi bir hikâye anlatıcısı, bazen iyi edebiyat sızı yoldan çıkarabilir. Hayata tutunduğunuz soruların yanıtını bir kitapta bulduğunuza inanırsınız ya da hakikaten bulmuşsunuzdur.

Belçika, Brezilya, Meksika gibi ülkelerde çocuk ve gençlerle bir araya gelen, Sudan'da İngiliz Cord yardımı kuruluşuyla yaptığı çalışmalarla ve gençlik edebiyatında verdiği eserlerle bilinen Gillian Cross, Yarımdan Sonra adlı kitabıyla Türkçede buluştu. Kitaptaki hikâye, tıpkı benim Suriyeli dostlarımın hikâyesi gibi bölgesel ama dert öyle büyük, öyle evrensel ki...

Dünyanın öbür ucunda, krallıklar ülkesi İngiltere'de, "Kara Pazartesi" olarak adlandırılan ekonomik çöküşle birlikte para değerini yitirir. Yiyeceğe ulaşmak zorlaşmış, halkın bir kısmı gıda stoku yapmaya, bir kısmı stokçuların evlerine baskın yapıp çalmaya ve hatta

öldürmeye başlar. Üstelik erzağınız çalınmakla kalmıyor, hayatta kalmaya çalışsan, aç bir toplumun gözü önünde "stokçular" olarak fişleniyor, hedef gösteriliyorsunuz. Böyle bir ailenin hayatta kalmak için tek kurtuluş yolu kaçak bir yoldan Fransa yolunu tutmak.

Kaçış yolu kayıplarla, geride bırakılan onca şeyle ve yanlarına alabildikleri birkaç şeyle dolu. Matt, küçük kardeşi Taco ve üvey babaları yol boyunca hırsızlıktan dolandırıcılığa, dışlanma ve hor görülmeden hastalıklara, aile özleminde dayanışmaya ve yaşamlarında ilk defa karşılaşacakları birçok duyguya tanışacaktır. Matt ve Taco'nun yolculuğu bir bakıma insanlığın yolculuğu...

KENTİN SUÇLUSU İLAN EDİLENLER

Bugün dünyayı, duyguları ve türlü türlü var oluşları yönettiği öne sürülen paranın değerini kaybettiği bir zamanda, hakıyla haksızın iç içe geçtiği bir doğada iki kardeşin hayatta kalış serüveni... Her kaçışın, her sığınmanın eninde sonunda su yüzüne çıkardığı bir soru: Geri dönme şansımız nedir? Savaşın ve her türlü yokluğun da insanları zorladığı bu kaçış serüveninde içten içe sorulmaz mı bu soru? Evimize, mahallemize ne zaman geri dönebileceğiz? Hayatta kalmak için neler yapmak zorunda kalacağız?

Yarımdan Sonra, bir insanlık durumu hikâyesi. Parayı ve savaşları yöneten, kanaatlere önderlik eden her bireyin bir gün içinde kalabileceği bir durumun hikâyesi. Bu dünyaya hükmeden "şey"lerin de öyküsü elbette. Bugünün en değerli parası sterlinin, bir avuç pirince bile yetmeyecek hale gelişini, her yaşta okura cebindeki paranın bir gün nasıl değer değiştirebileceğini, hatta zarar bile verebileceğini anlatan bir kitap.

Yarımdan Sonra, keşke ilk gençlik yıllarımda karşıma çıksaydı, birileri önüme koysaydı dediğim bir kitap. Çünkü bu ben, yıllar sonra distopik eserlere kulak verecek ve kötülüğün koşullarını anlamak isteyecekti. Distopya benim için evin tüm ışıklarını kapatıp karanlıkta yürüyebilmek, karanlıkta da yürüyebilmek gibiydi. Gillian Cross, genç okurlara distopik bir dünya çizmenin ağırlığını ve tedirginliğini hiç hissetmeden, kalemini titretmeden yazmış. Öyle ki, biri kalkıp Suriyeli, Filistinli çocuklar hakkında her şeyi yazabilir; ama aynı insanlık durumunu, aynı yokluğu kralıklar ülkesi İngiltere için yazabilmek... Cross'u farklı kılan, öyküsünü özgün hale getiren bir nokta bu.

Milan Kundera, "Hayatları felakete dönenler, suçlu avına çıkarlar" diyor; şehir sakinleri ve siyasilere tarafından kent ve kaldırımların suçlusu ilan edilen savaş mağdurlarının tek yapmaya çalıştığı, bir yarın umuduyla yaşamak. Yarımdan sonrası için hayatta kalmalı ama önce dengede kalmak gerekiyor. Taş kalpli insanların yaşadığı bu beton dünyada hayatta kalabilmek, bisiklete binmek gibi biraz. Cross'un dediği gibi "Dengede kalmak istiyorsan, hareket etmeyi sürdürmelisin." ■

Yarımdan Sonra/ Gillian Cross/ Çeviren: Hilmi Çeltikçioğlu/ Güneşli Kitaplığı/ 252 s.